

GÖTEBORGS UNIVERSITET  
Litteraturvetenskapliga institutionen  
C-uppsats

Fiktion och Icke-fiktion i  
*Göteborgshändelserna är en roman som är skriven av*  
*Jörgen Gassilewski*  
*och utgiven av Albert Bonniers Förlag*

HT 2007  
Författare: Kalle Lekholm  
Handledare: Tomas Forser

Inledning .....	3
Kort om romanen .....	4
Dokumentär fiktion.....	5
Form och Stil.....	8
Karaktärer.....	11
Dokument och trovärdighet .....	15
Politiska aspekter .....	20
Avslutande diskussion .....	23
Käll- och Litteraturförteckning .....	25

## Inledning

*Göteborgshändelserna* är en roman som är skriven av Jörgen Gassilewski och utgiven av Albert Bonniers Förlag<sup>1</sup> är den fullständiga titeln på denna roman, som gavs ut våren 2006. Det är en roman med ett experimentellt präglat språk, som rör sig mellan fiktion och icke-fiktion. Gassilewski själv kallar det för ”en fiktion som bygger på dokumentärt material”<sup>2</sup>, och den behandlar en ung demonstrants upplevelser av händelserna kring EU-toppmötet i Göteborg 2001, med demonstrationer, kravaller och massiva polisinsatser. Romaner som blandar fiktion med dokumentärt material är väl något av en trend i samtida litteratur, i Sverige har denna trend i år exemplifierats i debatten om Maja Lundgrens roman *Myggor och Tigrar*, där Lundgren själv är huvudperson och andra personer i litteratursverige dyker upp som bifigurer. Debatten har bland annat handlat om författarens moraliska ansvar när man tar med verkliga personer som romankaraktärer. Vi har i ett flertal romaner i olika genrer, från Lundgren och Gassilewski till den amerikanske författaren Bret Easton Ellis’ roman *Lunar Park*, sett liknande grepp, där människor som existerar i verkligheten, och också författarna själva dyker upp i fiktiva verk. I *Göteborgshändelserna* är visserligen Gassilewski själv ingen karaktär, men romantexten refererar till honom i egenskap av textens författare. Många verkliga personer dyker upp i romanen, i vissa fall är de förvandlade till litterära karaktärer med utpräglad litterära namn, i vissa fall inte. Gassilewski anknyter också till 60-talets dokumentaristiska litteratur med namn som Alexander Kluge och P O Enquist.

I denna uppsats tänker jag göra en analys av *Göteborgshändelserna*, med två utgångspunkter. Den första är att det är en receptionsteoretisk analys, där utgångspunkten är recensioner i dagspress och tidskrifter. Den andra är att jag i denna analys framförallt vill fokusera på hur de dokumentära/icke-fiktiva inslagen ser ut, och söka avtäcka relationer mellan verklighet, icke-fiktion och fiktion i

---

<sup>1</sup> Gassilewski, Jörgen, *Göteborgshändelserna är en roman som är skriven av Jörgen Gassilewski och utgiven av Albert Bonniers Förlag* (Stockholm, 2006). I fortsättningen av uppsatsen kommer jag på grund av den fullständiga titels närmast extrema längd att använda mig av förkortningen ”*Göteborgshändelserna*”.

<sup>2</sup> Ibid, s 219

denna komplexa text Särskilt fokus kommer här att riktas mot Gassilewskis behandling av vissa karaktärer som har både dokumentära och fiktiva drag. Jag kommer också att behandla de sanningsanspråk som det kan tänkas medföra när en författare använder sig av en dokumentär metod, samt de politiska/moraliska implikationerna av detta.

Jag har inte hittat någon tidigare forskning på denna förhållandevis nya roman, i stället förhåller jag mig till den diskurs som återfinns i recensionsmaterialet. Inte heller bekänner jag mig till något övergripande litteraturteoretiskt begreppssystem. De mer specialiserade begrepp jag använder förklaras efter hand. Jag kallar min metod för en receptionsteoretisk analys, med detta menar jag att jag använder recensionsmaterialet som en utgångspunkt för läsning och tolkning av Gassilewskis roman, och viss mån dess roll i debatten kring det som hände i Göteborg. Det är alltså i huvudsak romanen som analyseras och inte recensionerna, även om en viss diskussion av dessa är ofrånkomlig. Jag hade kunnat använda en mer utarbetad och teoretiskt förankrad metod, men med tanke på hur mycket det finns att säga om romanen även utan en sådan har jag valt att försöka minimera teorin jag använder.

## **Kort om romanen**

*Göteborgshändelserna är en roman som är skriven av Jörgen Gassilewski och utgiven av Albert Bonniers Förlag är som sagt romanens fullständiga, och man får väl säga utförliga, titel. Värt att notera är att titeln på försättsbladet hänger samman med själva romantexten, som på bokens första och andra sida fortsätter med ”och den [sidbrytning] handlar om omständigheterna kring EU-toppmötet i Göteborg 2001”<sup>3</sup>. På motsvarande sätt fortsätter texten också till och med bokens baksida. Denna okonventionella layout med många sidbrytningar och olika mycket text på sidorna påminner om att Gassilewski tidigare uteslutande publicerat lyrik, och det fokus på disposition som denna genre ofta innebär har han nu fört med sig till denna experimentella roman.*

Handlingen är förlagd till Göteborg den 14:e till 16:e juni 2001. Detta var som bekant tiden för EU-toppmötet i Göteborg samt George Bush jr:s statsbesök. Kring

---

<sup>3</sup> Gassilewski, s 1-3

detta, och då framförallt demonstrationerna och oroligheterna som åtföljde toppmötet och presidentbesöket, kretsar texten. Huvudpersonen heter T-Gul. Vi får följa honom och andra genom de tre dagar som demonstrationerna och mötena varade, från ”mooningen” av USA:s president den 14 juni till stormningen av Schillerska den 16:e. T-Guls namn är en referens till den tyske terrorist som enligt polisens uppgift ska ha synts på Schillerska Gymnasiet lördagen den 16:e. I en intervju i *Göteborgs-Posten* säger Gassilewski:

T-Gul är påhittad utifrån mediernas spekulation, som kom från polishåll, att det fanns en tysk terrorist på plats, som berättigade och förklarade händelserna på Schillerska Gymnasiet<sup>4</sup>.

Också enligt *Göteborgskravallerna*<sup>5</sup> av Erik Wijk, ska polisen ha uppgett att ”syftet med tillslaget var att gripa en beväpnad tysk med ’extremt gult hår’”. Här ser vi möjligen upphovet till namnet på romanens huvudperson: terrorist med gult hår, alternativt tysk med gult hår = T-Gul.

## Dokumentär fiktion

Här kan det vara på sin plats att göra ett litet avbrott för en ansats att genrebestämma *Göteborgshändelserna* samt att säga något om genren den tillhör: fiktion med dokumentära inslag. Dessa ”dokumentära inslag” består dels i att boken handlar om verkliga händelser, och dels i att hela eller delar av texten är verkliga dokument, alternativt lätt bearbetade dokument. Ett känt tidigare skönlitterärt verk på det här fältet är den västtyske författaren och filmregissören Alexander Kluges *Slaget*<sup>6</sup>. Boken är en roman som består uteslutande av olika dokument rörande slaget vid Stalingrad under andra världskriget. Beteckningen ”roman” används även om texten uteslutande består av fragment av andra texter. Författarens insats liknar i detta fall närmast en redaktörs; det är i och med kompositionen och bearbetningen av de olika fragmenten som materialet förvandlas från autentiska dokument av olika slag till ett konstverk. I sitt förord skriver Kluge att

---

<sup>4</sup> Seppänen Sterky, Manu, ”En annan bild av det goda landet” i *Göteborgs-Posten* 2006 04 15.

<sup>5</sup> Wijk, Erik, *Göteborgskravallerna och processerna* (Stockholm, 2002).

<sup>6</sup> Kluge, Alexander, *Slaget* (Stockholm, 1968).

[v]ad som finns kvar att inhämta om olyckan är rester, det som två ögon stundom kunde se av virvarret, fördunklat av insikt. Ingen perfektion i det imperfekta: materialet skildrar inte Stalingrad. Men det är möjligt att läsarens tankar inriktas på Stalingrad<sup>7</sup>.

Han menar alltså inte att den dokumentära metoden är en väg att beskriva *vad som verkligen hände*. Man kan kanske säga att han vill visa läsaren något som egentligen inte kan beskrivas. I den svenska litteraturen är P O Enquist den välkände författare som använt sig av dokumentaristiska metoder. Ett stort antal av hans verk utgår ifrån verkliga händelser. Hans *Legionärerna* behandlar baltutlämningen efter andra världskriget. Den har också legat till grund för en film av Johan Bergenstråle som heter just *Baltutlämningen*. Både Kluge och Enquist är, utöver att vara klassiska exempel på dokumentaristiska författare, intressanta eftersom Gassilewski själv refererar till dem. I den ovan nämnda intervjun i *Göteborgs-Posten* säger han att han fängslats av Kluges roman, och i en annan intervju<sup>8</sup> nämner han Enquist som representant för den fyrtiotalistgeneration ”vars dominans har avtagit så mycket [...] att man kan återvända till att skriva ambitiös samtidslitteratur där det finns artikuleraede samtids-element”. Gassilewski menar att denna typ av litteratur idag återigen är gångbar.

Det är inte självklart vad man kallar en roman som *Göteborgshändelserna*. I recensionsmaterialet förekommer olika benämningar: arkivroman, dokuroman, dokumentärroman, ”reportagebok i litterär skrud”, för att nämna några. Bo G Jansson som i boken *Episkt Dubbelspel*<sup>9</sup> skrivit om den här typen av litteratur, använder samlingsbegreppet ”faktion” när han talar om olika typer av epik som överskrider gränsen mellan fiktion och icke-fiktion. I begreppet faktion inbegriper han även genrer som ”dokusåpa” och ”infotainment”. Med en utgångspunkt i den strukturalistiska narratologin försöker han sätta fingret på vilka drag som särskiljer fiktion och icke-fiktion. Hans slutsats är att skillnaden ligger i att icke-fiktionen innebär utsagor om världen och hur den är beskaffad<sup>10</sup> och att den som gör dessa

---

<sup>7</sup> Kluge, s 5.

<sup>8</sup> Jeswani, Sara, ”Att skildra ett kaos” i *Arbetaren* 2006 häfte 30 s 12-13.

<sup>9</sup> Jansson, Bo G, *Episkt Dubbelspel* (Uppsala, 2006).

<sup>10</sup> Ibid, s 32.

utsagor är bokens författare. Fiktionens författare gör däremot inga motsvarande utsagor. Istället består fiktionen i en uppmaning till läsaren att föreställa sig att bokens berättare och handling existerar. Icke-fiktionen refererar alltså till världen, till skillnad från fiktionen, som inte refererar till något eller möjligen till sig själv.

Jansson menar att

graden av icke-fiktionalitet eller fikcionalitet eller mytiskhet i en text eller berättelse har mindre att göra med text- eller berättelseinterna egenskaper utan istället främst bestäms av den skaparintention vilken kommer till uttryck i textens eller berättelsens indexering, dvs. paratext eller kringtext<sup>11</sup>.

Med paratext avses ”t.ex. omslagstext, titelbladstext, förord, fotnoter osv”<sup>12</sup>. Även om definitionerna som Jansson gör kan tyckas vara aningen krassa har han nog rätt i att det är just med hjälp av denna paratext som läsaren i praktiken avgör verkets grad av fikcionalitet/icke-fiktionalitet. I ljuset av detta är det anmärkningsvärt att själva boken, i fallet *Göteborgshändelserna*, helt saknar denna baksidestext och att till och med framsidan är en del av romantexten. Den enda fingervisning läsaren får om hur innehållet skall tolkas är att det är en roman. Detta framgår av titeln samt diverse omständigheter runtomkring boken: förlaget lanserar den som skönlitteratur, den recenseras som roman, etc. Egentligen är väl det Jansson säger inte särskilt revolutionerande, även om han använder en lite omständlig terminologi. Man skulle kunna säga att han egentligen bara upprepar den vid det här laget ganska spridda uppfattningen att konst är det som konstnären säger är konst. Likväl tror jag att det är en mycket medveten handling från Gassilewskis sida att inte ge några ledtrådar på omslaget som hjälper läsaren att klassificera boken.

Detta spel med läsarens förväntningar på vad som är sant och falskt, vad som är fiktivt och vad som är icke-fiktivt, framstår som det mest utmärkande draget hos Gassilewskis version av den dokumentära fiktionen. Men det är mer än bara en lek med förväntningar och konventioner. Det innebär också en problematisering av både fiktionsbegreppet och våra föreställningar om objektiva/sanna/dokumentära verk inom litteraturen och andra konstformer.

---

<sup>11</sup> Jansson, s 10.

<sup>12</sup> Ibid, s 10.

Hur ser då Gassilewskis dokumentära fiktion ut? Vilka element är dokumentära och vilka är mer fiktiva? För att sammanfatta: de dokumentära tendenserna som finns i boken är huvudsakligen dessa: den handlar om verkliga händelser och delvis om verkliga personer, vidare utgår den från ett noggrant researcharbete, och såvitt läsaren kan bedöma förhåller den sig troget till detta researchmaterial. Slutligen är det också så att vissa avsnitt av boken *är* dokumentärt material från olika källor, i vissa fall lätt bearbetade. Dessa tendenser samsas dock med andra fiktiva tendenser: det speciella språkbruket signalerar att det handlar om skönlitteratur, huvudpersonen är inte en verklig person, även om han inte heller är helt fiktiv. Många av bifigurerna är helt eller delvis fiktiva. Det rör sig således, som Gassilewski själv säger, om *fiktion* som bygger på dokumentärt material.

## Form och Stil

Som sagt börjar romanen redan på omslaget och den löpande texten fortsätter ända fram till bokens baksida. Hela texten är ett enda flöde och saknar kapitelindelningar. Daniel Sandström skriver i sin recension för *Sydsvenskan*:

I romanen finns inga tydligt avgränsade händelser. Boken saknar normala kapitler och styckeindelningar och Gassilewski blandar konsekvent citat från olika medier med sin berättelse om T-Gul (och de två andra bipersonerna, polismästaren Håkan Jaldung och George W Bush) genom att byta från en berättare till en annan utan att det pedagogiskt aviserats i förväg. Resultatet blir ett slags flödande hyperrealism.<sup>13</sup>

Berättarperspektivet skiftar alltså i boken. Formellt sett handlar det oftast om ett allvetande berättarperspektiv, i vissa stycken är dock berättandet fokaliserat på enskilda karaktärer. Gassilewski växlar mellan olika språkbruk och i ett avsnitt återges exempelvis endast dialogen stöpt i en dramatisk form. Själva berättandet, författarinstansen och hela romanens fikcionalitet problematiseras också ständigt, och mer och mer ju längre texten framskrider, med frågor som

Vem säger det här? Vem uttalar de här sakerna och varifrån? Vem påstår dylikt hela tiden och annat i ungefär samma stil? Vem tar det här orden i sin mun? Ur vem kommer detta ordagrant, ord för ord vid just det nämnda tillfället?<sup>14</sup>

---

<sup>13</sup> Sandström, Daniel "Slaget om demokratin" i *Sydsvenskan* 2006 04 07.

<sup>14</sup> Gassilewski, s 207.



Snarlika frågor återkommer vid flera tillfällen i texten, och är en av Gassilewskis många metafiktiva markörer. En annan markör som riktar uppmärksamheten mot bokens fikтивitet är när han skriver om T-Guls tyske vän Rudi att

[h]an talar tyska. Jag Jörgen Gassilewski skriver det på svenska.<sup>15</sup>

Huvudsakligen rör sig romanens handling kring T-Gul och hans tyska och svenska vänner, men även andra kommer till tals. I mitten av boken finns ett avsnitt med vad som ser ut som bearbetningar av autentiska redogörelser och åsikter. Här finns fredsforskaren Hans Abrahamssons vittnesmål från rättegången i det s k infocentralmålet, angående händelseförloppet på Hvitfeldtska Gymnasiet den 14:e juni<sup>16</sup>. Abrahamsson satt med i den förhandlingsgrupp som upprättades för att försöka få till ett samarbete mellan polismakten och de olika demonstrerande organisationerna. På Hvitfeldtska försökte han medla mellan polisen och de som var instängda på skolan. Vid en jämförelse mellan detta parti i *Göteborgshändelserna* och den utskrift av bandupptagning av rättegången vid Hovrätten i Västra Sverige, som återfinns i Erik Wijks *Göteborgskravallerna*,<sup>17</sup> finner man att de två texterna är i det närmaste identiska. Gassilewski har gjort mindre ingrepp i texten så att den inte ska ha karaktären av dialogiskt rättegångsprotokoll. De frågor som försvaret ställer till Abrahamsson har så att säga vävts in i den löpande texten så att det är Abrahamsson som berättar utan avbrott. Således omvandlas försvarets frågor till formuleringar som ”om ni frågar om...”, ”om ni ber mig utveckla...”, uttalade av Abrahamsson själv.

Här finns också vad som ser ut att vara insändare eller liknande där allmänheten kommenterar händelserna samt enskilda polisers vittnesmål<sup>18</sup>. Dessa fragment av verkliga dokument återfinns både i ett längre sammanhängande avsnitt runt Abrahamssons vittnesmål och insprängt i resten av romanen. Det vardagliga insändarspråket och Abrahamssons förhørsprosa som återfinns i de här dokumentära delarna bryter av mot karaktären hos resten av textflödet. I större delen av texten, i de ”fiktivt” berättande avsnitten, är det parataktiskt uppradande

---

<sup>15</sup> Gassilewski, s 180 f.

<sup>16</sup> Ibid, s 110-124.

<sup>17</sup> Wijk, s 173-194.

<sup>18</sup> Gassilewski s 125-139.

språk som i och med sin okonventionella och experimentella karaktär möjligen påminner om att Gassilewski huvudsakligen varit verksam som poet:

moonar T-Gul mot Drakdödaren Buskage Mindre och klockan är ungefär fyra på eftermiddagen torsdagen den 14 juni 2001 och ingen lyckas moona samtidigt och spårvagnar står i vägen och självaste Drakdödaren Buskage Mindre kommer inte till Radisson SAS Scandinavia Hotel vid Drottningtorget förrän klockan fem<sup>19</sup>.

I det här exemplet ser man tydligt detta utmärkande drag hos boken. Citatet är i själva verket bara en del av en betydligt längre mening, sexton rader lång för att vara exakt, där ordet *och* förekommer inte mindre än åtta gånger. Denna parataktiska syntax är kanske den enskilda språkliga företeelse som läsaren fäster sig mest vid i romanen. *Göteborgshändelserna* är också full av omtagningar, där samma formuleringar och även vissa längre textavsnitt återkommer likt formler gång på gång. I övrigt är språket nästan helt fritt från metaforer och liknade utsmyckningar. *Ord & Bilds* recensent Martin Engström skriver att

i *Göteborgshändelserna* är det framför allt orden som står i centrum, och den enda liknelse jag hittar är en om vänstern som en sjuhövdad hydra. *Göteborgshändelserna* är en text som värjer sig mot metaforer<sup>20</sup>.

Det är trots detta inte fråga om ett torftigt eller sterilt språk. Gassilewskis text har drag av konkretism, själva de vanliga orden står, som Engberg säger, i centrum i Gassilewskis roman.

*Göteborgshändelserna* blandar alltså dokumentärt och fiktivt material. Som jag kommer att diskutera senare påverkar detta i hög grad verkets trovärdighet, eller tillförlitlighet. Jag vill nu bara som hastigast gå in på detta ämne. Det är i det här fallet relevant att tala om trovärdighet, även om då det handlar om ett skönlitterärt verk, i och med att Gassilewski har skrivit sin roman om ett så pass omstritt och politiskt laddat ämne. I och med att själva det ämne som handlingen kretsar runt är något som det råder mycket delade meningar om, kommer en del av läsningen ofrånkomligen att handla om att bedöma verkets faktamässiga tillförlitlighet. En annan sak som talar för att Gassilewski inte bara ”skriver en roman”, utan också är

---

<sup>19</sup> Gassilewski, s 7.

<sup>20</sup> Engberg, Martin, ”Göteborgskravallererna” i *Ord & Bild* 2006 häfte 1/2 s. 132-133.

intresserad av att säga något om de faktiska händelserna, är det faktum att han lagt ner så mycket tid på research inför *Göteborgshändelserna*. Om detta berättar han i flera intervjuer som gjordes i samband med att romanen lanserades. I *Dagens Nyheter*, i en intervju skriven av Alexandra Hernadi, heter det att

[b]oken är delvis en sammanställning av de många protokoll, utredningar och artiklar som skrivits om händelserna i Göteborg under åren som gått, kompletterade med författarens egna intervjuer.<sup>21</sup>

*Göteborgshändelserna* avslutas med en lång tacklista där människor som bidragit under researcharbetet finns med. Bland dessa återfinns bland andra Hans Abrahamsson och Maja Lundgren, som också kom att recensera boken för *Aftonbladet*. En egentligen ovidkommande men ändå intressant detalj i sammanhanget är att när Abrahamssons bok om toppmötet, *En delad värld. Göteborgshändelserna i backspegeln* kom ut senare år 2006, var det Jörgen Gassilewski som fick uppdraget att recensera den i *Ord & Bild*.

## Karaktärer

I *Göteborgshändelserna* återfinns man som jag nämnt tidigare både verkliga personer som blivit romankaraktärer och andra karaktärer som, även om de möjligen kan vara baserade på verkliga människor, verkar vara helt fiktiva. Fredsforskaren Hans Abrahamsson kan stå som representant för den första kategorin, T-Guls tyska autonoma kamrater Rudi och Wolfi tillhör den andra. T-Gul verkar dock inte tillhöra någon av dessa kategorier. Den första saken som skiljer ut honom är hans avvikande namn. Där de flesta karaktärerna har verkliga eller realistiska/normala namn blir namnet T-Gul en tydlig markör. Om man tittar noggrannare på karaktären kan man säga det som gör honom speciell är att han i en mening är *dubbelt fiktiv*: han är en fiktiv karaktär som är baserad på en annan fiktiv karaktär, nämligen den "tyske terrorist" som förekom i mediernas spekulation och som var polisens motivation för det som hände på Schillerska. I boken sägs visserligen aldrig uttryckligen att T-Gul är baserad på denne spöklike tysk men ett samband antyds. Dessutom uppger Gassilewski i flera intervjuer att

---

<sup>21</sup> Hernadi, Alexandra, "Efter kravallerna" i *Dagens Nyheter* 2006 04 05.

det förhåller sig på detta vis. Vidare finns också anspelningar i själva texten som stärker detta antagande. Det tydligaste exemplet är kanske en passage där T-Gul sitter på restaurangen Gillestugan vid Järntorget. Några poliser iakttar honom och talar i en kommunikationsradio.

En grupp kravallpoliser rusar in på uteserveringen. De skriker. På engelska. [...] Men de passerar T-Gul. De ringar in ett bord med tre killar. En av dem har gult hår.<sup>22</sup>

Det är inte T-Gul som grips, men han trodde ett ögonblick att det skulle vara det. Som synes så antyder Gassilewski inte egentligen att T-Gul skulle vara identisk med den tyske terroristen. Det är någon annan som grips. Men sambandet dem emellan etableras. Det rör sig om en betydligt vagare relation än identitetsrelationen. Till saken hör såklart också, att polisen heller aldrig tog fast någon tysk terrorist de där dagarna i Göteborg, och att det är i allra högsta grad tveksamt om någon beväpnad terrorist som motsvarade signalementet över huvud taget existerade. I och med att T-Guls förlaga inte är en verklig person utan snarare en föreställning om en person, förblir deras relation vag.

I kontrast mot T-Gul och hans dunkla härkomst står tre andra karaktärer i romanen som också ”sticker ut” på sina avvikande namn. Dessa är (*J*), *Drakdödaren Buskage Mindre* samt *vår egen sankt Göran*. (*J*) är polismästare i Göteborg. *Drakdödaren Buskage Mindre* är USA:s president. Det är tydligt att dessa karaktärer står för Håkan Jaldung och George Bush jr. *Vår egen sankt Göran* står på samma sätt för Sveriges dåvarande statsminister, Göran Persson. Statsministern spelar en betydligt mindre roll i romanen, jämfört med de två förstnämnda, och är inte heller i lika hög grad omnämnd i recensionsmaterialet. Jag kommer därför i den här uppsatsen främst tala om *Drakdödaren Buskage Mindre* och (*J*). Det mesta jag finner angående dessa karaktärer torde gälla även i fallet med den svenska statsministern.

Gassilewskis båda karaktärer överensstämmer med de verkliga personerna i så hög grad att det står utom allt rimligt tvivel att denna överensstämmelse är avsiktlig. Där T-Guls relation till sin verkliga förlaga är vag, är *Drakdödaren Buskage Mindre* och (*J*) entydiga i att de föreställer verkliga personer. Detta i och

---

<sup>22</sup> Gassilewski, s 167-168.

med att de sammanfaller med dessa vad gäller alla egenskaper utom själva namnet. Det är dock ingen dokumentär beskrivning. Eftersom de heter som det gör kan man inte säga att de *är* Jaldung och Bush. De är två karaktärer i en skönlitterär roman, som *motsvarar* två personer i verkligheten.

Det som slår mig vid läsningen av recensionsmaterialet är dock recensenternas påfallande likgiltighet inför det faktum att dessa karaktärer har begåvats med så pass iögonfallande namn. Särskilt med tanke på att flera andra verkliga personer finns med i *Göteborgshändelserna...* under sina riktiga namn, som nämnts tidigare. Denna *demonstrativa fiktionalisering* verkar gå flera av recensenterna förbi. Eller snarare: i det flesta av recensionerna nämns i förbifarten att några av karaktärerna har konstiga och roliga namn, men reflektioner över varför det är så saknas ofta.

Det tydligaste exemplet på detta är nog Astrid Claesons recension i *Upsala Nya Tidning*<sup>23</sup>. Detta är den enskilt mest negativa recensionen av romanen. Claeson tycker att romanens språkligt avancerade form ”skapar förvirring och kaos för läsaren”, och att man som läsare ”geggas runt på sidorna utan riktning”. Denna uppfattning är hon ganska ensam om; majoriteten av recensenterna skriver uppskattande om romanens språk, även då de ställer sig tveksamma på andra punkter.<sup>24</sup> Claeson skriver att

[r]omanen kan sägas ha tre huvudpersoner: T-Gul, Drakdödaren Buskage Mindre och (J) – läs: den tyske terroristen som troligen aldrig existerade, George W Bush och Håkan Jaldung.

I och med ordvalet ”läs” visar Claeson prov på en klart oreflekterad hållning. Det går inte, som Claeson försöker göra, att säga att Drakdödaren Buskage Mindre och (J) *betyder* George Bush jr och Håkan Jaldung. Att Gassilewski valt att på ett så pass demonstrativt sätt byta namn på några bestämda personer, när han samtidigt låter många andra behålla sina verkliga namn, måste betraktas som ett helt medveten drag från författaren. De ironiskt skämtsamma namnen kan inte

---

<sup>23</sup> Claeson, Astrid, ”Förvirrande dokumentärroman” i *Upsala Nya Tidning* 2006 12 01

<sup>24</sup> Även Petter Larsson i sin recension ”Kravallerna i romanskud” i *Helsingborgs Dagblad*, 2006 04 08 har invändningar mot vad han kallar Gassilewskis ”nästan olidligt konstlade språk, med oändligt långa meningar, subjektsbyten och omtagningar”.

betyda Bush och Jaldung, för i sådana fall hade karaktärerna lika gärna kunnat heta Bush och Jaldung, och det gör de inte, skulle man helt enkelt kunna säga.

I *Ord & Bild* skriver Martin Engberg att han

undrar ifall det är fler än [...]han som associerar namnet Drakdödaren Buskage Mindre (som USA:s president fått heta i Gassilewskis bok) till den där scenen i Monty Pythons film *The Quest for the Holy Grail* där ett sällskap får i uppdrag att söka efter *a shrubbery?* (förf.s kurs.)<sup>25</sup>.

Engberg menar vidare att namnet är ett exempel på den humor som genomsyrar boken. Det är såklart en befogad observation, men jag tror att dessa lustiga namn är mer än bara ett uttryck för poeten Gassilewskis språkkänsla. För att förtydliga: namnen är, som Engberg menar, ett exempel på en starkt närvarande humoristisk ådra hos Gassilewski. Detta är helt uppenbart. De är också på ett övergripande plan en manifestation av den språkglädje som genomsyrar boken, som man kanske kan säga påminner om Gassilewskis förflutna som formellt experimentell poet. Men jag menar att namnen också är något utöver detta. Dessa namn är så iögonfallande att det inte går att avfärda dem som enbart ”stilgrepp” eller ”estetiskt uttryck”. Och detta hänger intimt samman med problematiken kring dokumentär fiktion.

En mer reflekterad syn på Drakdödaren Buskage Mindre och (J) återfinns hos Jan Arnald i *Göteborgs-Posten*.<sup>26</sup> Han skriver att

”[i] periferin finns också det säregna karaktärerna Drakdödaren Buskage Mindre (president i USA) och (J) (polismästare i Göteborg). Båda befinner sig utanför författarens horisont, i det tämligen obegripliga”.

Arnald antyder sålunda att anledningen till att det är just Bush och Jaldung som på detta extrema sätt fikcionaliseras, är att de undflyr Gassilewskis förståelse. Precis i början av Göteborgshändelserna... kan man också läsa att ”[i]ngen vet vad som finns i (J):s huvud. Ingen kan döma honom för det.”<sup>27</sup> Att ”ingen vet vad som finns i (J):s huvud” stämmer väldigt väl överens med vad Arnald säger om att de båda karaktärerna befinner sig utanför författarens horisont. Jag tror Arnald kan ha

---

<sup>25</sup>Engberg.

<sup>26</sup> Arnald, Jan, ”I skuggan av Drakdödaren” *Göteborgs-Posten* 2006 04 07.

<sup>27</sup> Gassilewski, s 15.

rätt i detta: anledningen, eller en av anledningarna, till den *demonstrativa fikionaliseringen* av Håkan Jaldung och George Bush jr, är att de är onåbara. De namngivna karaktärerna som förekommer i boken är personer somt Gassilewski antingen kan ha intervjuat som en del av sitt researcharbete, eller också sådana vilkas redogörelse för händelserna han kan ha tagit del av på annat sätt. Auktoritetsfigurerna Jaldung och Bush däremot, har knappast lämnat någon utförlig redovisning av sina handlingar och bevekelsegrunderna för dessa, även om de ställt upp i intervjusammanhang. Detta gäller väl särskilt den amerikanske presidenten, men även den f d polismästaren.

## Dokument och trovärdighet

Maja Lundgren skriver i sin recension för *Aftonbladet* om vilka som är toppmötets vinnare och förlorare.

Vinnare är 'Drakdödaren Buskage Mindre' (George Bush jr), ett kodnamn som Gassilewski kan ha hittat bland alla de kungörelser som unga aktivister med rötter i lajvkultur och medeltidsveckor med öppet trots strödde omkring sig före toppmötet. Vinnare är också (J), Jaldung, ett porträtt som tangerar klichén på grund av sin robotlighet. Vinnare är 'vår egen Sankt Göran', som ju brukar hävda att Drakdödaren Buskage är 'våldsamt underskattad i Sverige'.<sup>28</sup>

Vi ser att Lundgren inte heller verkar fundera allt för mycket över det här med namnen. Att namnet på Bushs alter ego skulle komma ur "lajvkulturen" är kanske en möjlig förklaring, men det verkar mest vara en personlig association hos recensenten. En sak som dock är intressant hos Lundgren är hennes beskrivning av (J) som "ett porträtt som tangerar klichén på grund av sin robotlighet." Jag föreställer mig att det robotlika, det som Lundgren ser som kliché, hänger samman med den onåbarhet som Engberg och Arnald talar om. Att karaktären befinner sig "utanför författarens horisont". Författaren som skriver om något som går utanför hans egen erfarenhet är väl i själva verket tvungen att skriva stereotyp och tomt, d v s klichéartat, om han inte ska förlora sin trovärdighet? Och i en "dokumentär" roman som denna är trovärdigheten viktig, särskilt med tanke på det kontroversiella ämnesvalet.

---

<sup>28</sup> Lundgren, Maja, "Vilket ord väger tyngst:" i *Aftonbladet*, 2006 04 07.

Med tanke på Lundgrens försök i den dokumentära genren, *Myggor och tigrar*, uppehåller hon sig överraskande lite vid de dokumentära inslagen i sin recension av *Göteborgshändelserna*. Hon nämner kort att det kan vara ”ett problem att gränsen mellan fiktion och dokument inte alltid är tydlig”, men det är allt. Att hon skriver så är intressant med tanke på att samma invändning kan med lätthet riktas mot *Myggor och Tigrar*, som i bokens baksidestext gör anspråk på att vara ”[e]n autentisk skildring av camorran i Neapel och maffiafasoner i svenskt kulturliv” samtidigt som den kallas roman. I ärlighetens namn är Gassilewski tydligare med att markera att det är skönlitteratur det handlar om. Om otydlighet på den punkten nu skulle vara problematisk.

Mer fokus på Gassilewskis roman som dokumentärroman har då Johan Lundberg i *Svenska Dagbladet*<sup>29</sup>. I sin recension börjar han med en jämförelse med PO Enquist och 60- och 70-talens intresse för den dokumentära genren. Om Gassilewskis drag att byta namn på George Bush jr till Drakdödaren Buskage Mindre skriver han att det är ”ett av många klurigt illusionsbrytande drag”. Överhuvudtaget fokuserar Lundberg på de illusionsbrytande aspekterna hos romanen, han nämner t ex att det ”refereras [...] rikligt till texten som just – text allt i syfte att problematisera möjligheten att ge en uttömmande, objektiv beskrivning av verkligheten”. Trots att Lundberg skriver uppskattande om ”romanens smart sofistikerade form” ställer han sig tveksam till slutresultaten. Han menar det blir en ”påfallande stereotyp och fyrkantig beskrivning” och att Gassilewski trots sina försök att ta upp olika perspektiv blir alltför partisk, att det bara blir ”en inkännande beskrivning av hur engagerade ungdomar får sina illusioner krossade på grund av en tafflig polisinsats”. Han skriver vidare att

[r]omanfigurerna försvarar sig givetvis själva mot en sådan kritik genom att ta skydd bakom det faktum att de i texten har så tydlig status av just fiktionsgestalter. President Bush kallas ju gubevars ’Drakdödaren Buskage Mindre’. Men frågan är om inte Gassilewski just genom att visa medvetenhet om fiktionens vanskligheter – paradoxalt nog – höjer berättelsens sanningsanspråk.<sup>30</sup>

---

<sup>29</sup> Lundberg, Johan, ”Skildringen tappar på upploppet” i *Svenska Dagbladet* 2006 04 07.

<sup>30</sup> Lundberg.



Lundbergs tolkar alltså fikcionaliseringen av Bush, förvandlingen av honom från person till stereotyp, som ett taktiskt drag från Gassilewskis sida: denna manöver tillåter Gassilewski att kombinera sin dokumentära metod med en skönlitterär hållning till vissa av karaktärerna. Han skulle inte med trovärdigheten i behåll kunna skriva om Bushs inre liv på samma sätt som han kan skriva om Drakdödaren Buskage Mindre. Och Lundberg har visserligen en poäng i att detta drag kan framstå som aningen falskt, att det tillåter författaren att svartmåla verkliga personer, nödtorftigt förklädda, för att sedan om han får kritik säga att ”det är ju bara fiktiva karaktärer!”. Här menar jag dock att det finns en ärlighet i att som Gassilewski begåva sina karaktärer dessa bisarra namn. I och med att han gör som han gör så pekar han också på sin egen manöver och uppmärksammar läsaren på vad han har gjort. Lundberg har också en poäng när han säger att detta förhållningssätt höjer berättelsens sanningsanspråk. Men jag tycker att denna höjning sker just genom att Gassilewski är tydlig och ärlig med vad han gör, att fikcionaliseringen är så pass demonstrativ. Egentligen är jag dessutom osäker på om det är just sanningsanspråken som höjs. Gassilewski gör ju på intet vis anspråk av att ge en uttömmande beskrivning av skeendet. Det han gör anspråk på är snarare att skildringen skall vara hyfsat rättvis, att ingen i verklig person skall svartmålas allt för mycket. Lundberg tycks mena att fikcionaliseringen av Bush och Jaldung sker just för att Gassilewski skall kunna demonisera dem. Då tror jag mer på den förklaring som Jan Arnald ger, att denna fikcionalisering sker för att karaktärerna ligger utanför författarens horisont. Och att det i och med att de är så långt borta från Gassilewskis researchverklighet, är nödvändigt att förvandla dem till klichéer, om man inte vill tappa all trovärdighet.

Lundberg är den av recensenterna som är mest negativ till det politiska innehållet i boken. Det är med största sannolikhet ett sammanträffande att han skriver för *Svenska Dagbladet*, som i alla fall till ryktet är den mest konservativa av de stora tidningarna. Annars är det påfallande i hur hög grad recensenterna verkar dela Gassilewskis värdering av händelserna boken handlar om. Detta är heller inte direkt överraskande, men ändå intressant, då det visar i hur hög grad kulturskribenterna på både vänster- och höger-tidningar hyser vänstersympatier. Och det är i sig en anledning att ta de positiva recensionerna med en nypa salt.

Beror lovorden främst på att recensenterna håller med Gassilewski och är glada att han skrivit om Göteborgshändelserna, eller på att boken är bra? I det här handlar dock recensionerna till stor del om formella aspekter hos romanen, om recensenternas tankar om dokumentär fiktion, o s v. Detta ger läsaren en fingervisning om att det inte bara handlar om en hausse av en författare som skriver politiskt korrekt.

*Dagens Nyheter* recensent Thomas Götselius skriver också om Gassilewskis trovärdighet, men till skillnad från Lundberg tycker han att Göteborgshändelserna lever upp till sina anspråk<sup>31</sup>. I sin mycket positiva recension skriver han att det är logiskt att

'Göteborgshändelserna' till formen är vad som kunde kallas en arkivroman. Sammanclippta med T-Guls historia finner man otaliga röster ur utredningar, domar, insändarspalter, polisrapporter, nyhetsspalter och rapportböcker om kravallerna, alla insamlade av den flitige arkivarien Gassilewski. Dessa vittnesmål skänker förstas romanen det självupplevdas auktoritet. Men samtidigt ifrågasätter Gassilewski den dokumentära drömmen om en oförmedlad erfarenhet genom att framhålla dokumenten, genom att klippa i dem, manipulera dem. Och så påvisar arkivromanen dokumentets betydelse för vad som låter sig sägas eller visas.

Också Götselius tycks mena att Gassilewskis manipulation av dokumenten, inklusive fikcionaliseringen av vissa karaktärer, snarare än att, som Lundberg menar, vara en taktisk reträtt från möjliga anklagelser om partiskhet hos författaren, medför en problematisering av gängse föreställningar om det fiktiva och det icke-fiktiva. Att denna problematisering är nödvändig i fallet *Göteborgshändelserna*, hänger samman med att det under så lång tid, och fortfarande idag, har rått så skilda meningar om vad som faktiskt hände i Göteborg de här tre dagarna i juni 2001. Nyhetsrapporteringen vid tiden var starkt partisk till förmån för polisens agerande, även om den någon månad efter händelserna kom att nyanseras något. Debattklimatet var hätskt: på båda sidor, och uppfattningarna om vad som hänt var och är mycket olika. Gassilewskis roman är såklart inte bara en bok, det är samtidigt ett inlägg i debatten. Och i och med att det fortfarande inte finns någon konsensus om vad som hände, måste Gassilewski förhålla sig till detta

---

<sup>31</sup> Götselius, Thomas, "Göteborg – attac och adjö" i *Dagens Nyheter* 2006 04 07.

på något sätt. Gärna utan att reducera litteraturen till politisk propaganda. Detta gör han alltså genom att låta själva texten och karaktärerna bli vaga och tvetydiga, och också genom textens ifrågasättande av sig själv. Thomas Götselius går ganska långt i sin sammankoppling av textens formella aspekter med faktiska historiska fakta rörande händelserna. Bl a skriver han att

'Göteborgshändelserna' slutar med ett självmord. Och det är svårt att inte se symboliken. I Göteborg var den alternativa vänstern på väg att förvandlas till folkrörelse. Efter Göteborg kom förvandlingen av sig. Attac och adjö. Fall på eget grepp.

Götselius säger att boken slutar med ett självmord. Här skall framhållas att detta är inte något som är entydigt sant. I slutet av boken<sup>32</sup> finns en scen där T-Gul begår självmord, genomför ett självmordsförsök eller får ett mentalt sammanbrott och iscensätter ett "fejksjälvmord". Är det blod eller ketchup som är smetat på kniven och badrumsdörren? Även om den tredje tolkningen nog ligger närmast till hands har Götselius i en mening rätt i att det rör sig om ett självmord, för T-Gul försvinner i det här skedet ur själva handlingen, liggande i fosterställning på ett badrumsgolv i Göteborg. Även om karaktären T-Gul inte uttryckligen begår fysiskt självmord, frammanas tanken att han kanske gör det. Eller lika gärna kunde ha gjort det, på samma sätt som han kanske lika gärna kunde ha blivit tagen av polisen när de sökte efter en tysk terrorist på restaurang Gillestugan<sup>33</sup>.

T-Gul undrar om det är en händelse. Om han skall göra det nu. T-Gul försöker förhålla sig saklig. T-Gul försöker förhålla sig saklig och noterande. Trots att han är osäker på om han befinner sig på en plats. Trots att han är osäker på om han befinner sig i ett rum. Trots att han är osäker på om det är andra personer i rummet. Trots att han är osäker på om det är andra personer som befinner sig i rummet.<sup>34</sup>

Det är som om T-Gul, en ung förvirrad tysk man, men också en fiktiv litterär karaktär konstruerad utifrån ett mediespöke, blir medveten om sin egen fiktiva status, och i och med detta så att säga smälter bort. Eller, om man tycker detta är en överdriven formulering, så kan man säga att *människan* T-Guls psykiska

---

<sup>32</sup> Gassilewski, s 175 ff.

<sup>33</sup> Ibid, s 167-168.

<sup>34</sup> Ibid, s 208.

sammanbrott och slutgiltiga osäkerhet på huruvida han kan lita på sina egna kunskaper och sinnesintryck, på ett rätt så tydligt sätt korresponderar med vagheten och obestämdheten hos den *litterära karaktären* T-Gul, och att det mentala sammanbrottet sammanfaller med den litterära karaktärens sammanbrott. Och kanske har Götselius rätt i att detta skall läsas som symbol för den svenska vänsterns nederlag i Göteborg, kanske inte. Det är en fullt möjligt om än inte helt självklar läsning. Om inte annat hänger T-Guls psykiska problem på ett grundläggande plan samman med de frågeställningar om vad som är trovärdigt eller icke trovärdigt, sant eller falskt, som de dokumentära inslagen tillsammans med andra metafiktiva stilgrepp aktualiserar.

### **Politiska aspekter**

En annan recensent som också verkar betrakta bokens handling som en symbol för en övergripande politisk utveckling är *Expressens* Per Wirtén<sup>35</sup>. I en mycket kort och snarast impressionistisk recension, skriver han att han

fångas av hur berättelsen lutar kraftigt utför.

Efter Göteborg tynar de stora demonstrationerna bort. Mycket dör: Svarta blocket med sina självbedrägerier och privatiserade frihetsdrömmar, möjligen även T-Gul, sammankrupen runt en toalettstol. Rebellernas samtal slutar i enstavig språk-död.

Wirténs tolkning av *Göteborgshändelserna* liknar alltså i detta avseende Lundbergs, även om han inte får lika mycket utrymme i sin recension för analys, utan måste hålla resonemanget på ett ytligare plan. I och med Wirténs påfallande minimalistiska språkbruk, som man kan anta beror på vilka journalistiska ideal som råder på *Expressens* kultursidor, är det svårt att se vad han talar om. De kan egentligen lika gärna vara recensentens personliga reflektion över de senaste årens politiska utveckling som en analys av romanen, även om den senare tolkningen kanske ändå är mer trolig.

Som sagt: T-Gul försvinner på slutet. Bokens sista rad innan den avslutande sidan som innehåller Gassilewskis tack och baksidans ”och nu är boken slut” lyder också

---

<sup>35</sup> Wirtén, Per, ”Kravallen uppvärmd” i *Expressen* 2006 04 07.

Och T-Gul finns inte<sup>36</sup>

Det är i dubbel bemärkelse bokens upplösning. Romanen förnekar sin egen huvudpersons existens, kontraktet mellan författare och läsare, där Bo G Jansson menar att författaren uppmanar läsaren att acceptera fiktionens sanning, sägs upp. T-Gul existerar inte. Genom hela texten har Gassilewski lämnat antydningar om att boken är fiktiv, till slut sägs det rakt ut.

Jag tror man kan säga att Gassilewskis problematiseringar av fiktionen i grunden är en strategi som syftar till att närma sig ett omstritt fält. EU-toppmötet i Göteborg är som jag framhållit ett omstritt ämne. Detta beror delvis på att debatten förs mellan representanter för motstridiga värderingar. Men det beror också på att det, trots alla undersökningar och utredningar, är omöjligt att slutgiltigen bestämma vad det var som hände. Jag tänker på vad Alexander Kluge skrev i sitt förord till, *Slaget*, att det enda "som finns kvar att inhämta om olyckan är rester, det som två ögon stundom kunde se av virrvarret, fördunklat av insikt."<sup>37</sup> Om man ska hårdra det så detta gäller i princip alla händelser i det förgångna, och kanske till och med även det vi upplever precis i detta nu. Det är en både kunskapsteoretisk och praktisk omöjlighet att skaffa sig en total överblick över en situation. Insikten om att förhåller sig på detta vis är särskilt viktig när det kommer till stora händelser som påverkar många människors liv, stora händelser som slaget i Stalingrad eller EU-toppmötet. Med denna insikt i minnet skulle man kunna säga att varje försök att beskriva ett sådant skeende är en fiktion i sig självt. Författaren till ett icke-fiktivt verk filtrerar och värderar den ofullständiga information som finns för handen på samma sätt som den skönlitterära författaren. Gassilewskis tillvägagångssätt visar på en medvetenhet om att det förhåller sig på det här sättet. Genom att skriva en fiktionsberättelse som bygger på dokumentärt material lyckas han visa på hur otydlig gränsen mellan dessa båda fält är, att de på många sätt bara handlar om olika genrer snarare än någon mer djupgående skillnad i vilka sanningsanspråk man kan göra med en fiktiv respektive en icke-fiktiv text.

---

<sup>36</sup> Gassilewski, s 216.

<sup>37</sup> Kluge, s 5.

Gassilewski själv säger i Sara Jeswanis intervju i *Arbetaren* om informationsläget kring händelserna att:

Det gjordes en hel massa antaganden om vad som hänt utan att någon egentligen visste säkert, och att man aldrig redogjorde för den bristen på information kan jag uppleva som en skandal.<sup>38</sup>

Vidare skriver Jeswani att

Jörgen Gassilewskis motreaktion blev att dyka rakt ner i motsättningarna och redogöra för dem. Han kallar komplexiteten 'sitt enda vapen för att kunna bryta med den kollektiva fiktiva historieskrivningen'

Han säger alltså att komplexiteten är hans enda vapen, detta tolkar jag som att han menar just att den enda möjliga vägen vid skildringen av dessa händelser är att problematisera själva berättandet. Med detta följer också en vaghet som gör att olika tolkningar kan vara möjliga, även om vissa kanske är mer troliga. Detta är i linje med intentionen att försöka att ge alla röster utrymme samt att inte skriva läsaren på näsan, som han ger uttryck för i Alexandra Hernadis intervju i *Dagens Nyheter*<sup>39</sup>. Bland recensenterna råder delade meningar om hur väl han lever upp till denna intention, Lundberg menade som bekant att Gassilewski alltför tydligt tar ställning för demonstranterna och mot polisen, makten och George Bush jr. Jag upplever att Lundberg har rätt i detta avseende: romanen står trots allt på T-Guls sida och inte på Drakdödaren Buskage Mindres, eller (J):s för den delen. Och den demonstrativa fikionaliseringen av dessa båda karaktärerna sker kanske, som Lundberg säger, delvis för att Gassilewski ska kunna ta ställning mot dem. Men det är både svårt och vanskligt att isolera just denna metafiktiva manöver i en roman som är full till bristningsgränsen av andra liknande manövrar. I såna fall måste man nästan förkasta hela Gassilewskis projekt som misslyckat eller förfelat.

I denna intervju säger Gassilewski vidare att han

har velat skapa ett litterärt rum där folk kan få tänka efter och bilda sig en egen uppfattning. I drevet efter sammandrabbningarna producerades det mycket effektsökande journalistik som målade allt i svart eller vitt. Jag tror att litteraturen

---

<sup>38</sup> Jeswani.

<sup>39</sup> Hernadi.

kan skapa ett forum för eftertanke, den sortens redogörelse som medierna själva missar trots att det ingår i det journalistiska uppdraget<sup>40</sup>

Det är ironiskt att samma stora dagstidningar, som tiden efter toppmötet publicerade artiklar somoreflekterat hyllade polisens insatser och fördömde demonstranterna, knappt fem år senare skriver så uppskattande om Gassilewskis roman. För de flesta recensionerna är klart positiva. Självklart finns det en stor skillnad mellan klimatet på ledarsidorna och det på kultursidorna, men det rör sig ändå om en helomvändning. Också ledarsidorna ändrade sin syn på händelserna ganska kraftigt efter några månader. Men diskussionen kom av sig ganska snabbt, utan att några verkliga slutsatser kom i dagen.

Jag tycker inte att det är orimligt att anta att den egentliga motsättningen mellan Lundberg och Gassilewski nog ligger på ett ideologiskt plan, att anledningen till att Lundberg blir besviken på Gassilewskis roman framförallt är att de har olika syn på vad som faktiskt hände. I och med detta är det svårt att säga att Lundberg har fel, utan att ge sig in på en väldigt utförlig och ganska tröttsam ideologisk/politisk diskussion. Hans iakttagelser är genomtänkta och relevanta, huruvida man håller med honom eller inte är till syvende og sist en fråga om vilken syn man har på Göteborgshändelserna år 2001.

## **Avslutande diskussion**

När jag först närmade mig recensionsmaterialet blev jag aningen överraskad. Jag hade väntat mig ett mer negativt och politiskt betonat mottagande. Detta säger väl egentligen mest om mina egna fördomar angående svenska kulturskribenter. Under förarbetets gång kom jag mer och mer att lämna min ursprungliga politiska angreppsvinkel för att istället fokusera på de dokumentära och fiktiva elementen. Detta ledde mig dock ofrånkomligen tillbaka till det politiska. I en roman som denna förfaller det mig i det närmaste omöjligt att separera form från innehåll. Formen återspeglar innehållet och vice versa.

Jag har i denna uppsats försökt visa på hur Gassilewskis dokumentära fiktion ser ut, vilka metoder han använder, hur han handskas med materialet etc. Av utrymmesskäl har jag varit tvungen att hålla denna genomgång på en

---

<sup>40</sup> Hernadi.

förhållandevis översiktlig nivå. En fullständig genomgång av denna komplexa roman skulle ta mycket plats och tid i anspråk. Jag tycker ändå att jag har lyckat visa upp några intressanta aspekter av romanen. Jag har diskuterat Gassilewskis karaktärer, då i huvudsak T-Gul, Drakdödaren Buskage Mindre samt (J), och diskuterat vad som utmärker dessa. De två sistnämnda är Gassilewskis fikcionaliserade versioner av George Bush jr och polismästaren Håkan Jaldung. Jag har diskuterat olika tänkbara anledningar till att Gassilewski väljer att genomföra denna demonstrativa fikcionalisering. Också T-Gul är i en mycket vag mening ”verklighetsbaserad”, han har skapats utifrån den medias och polisens spekulativa föreställning om en tysk beväpnad terrorist på Schillerska Gymnasiet. Denna karaktär framstår som nästan ogreppbar, han är en fiktion byggd på en fiktion, som själv dessutom problematiserar sin fiktiva status. Jag har också behandlat begreppen trovärdighet och sanningsanspråk i relation till romanen, samt slutligen sagt något om politiska aspekter på romanen och recensionerna.

Över huvud taget framstår *Göteborgshändelserna* som ett spel mellan det fiktiva och det icke-fiktiva, och någonstans i brytpunkten mellan dessa två fält uppstår en problematisering av båda begreppen. Frågorna Gassilewski ställer går dessutom utanför litteraturen, ut i samhället och samhällsdebatten.



## Käll- och Litteraturförteckning

- Arnald, Jan, "I skuggan av Drakdödaren" *Göteborgs-Posten* 2006 04 07
- Claeson, Astrid, "Förvirrande dokumentärroman" i *Upsala Nya Tidning* 2006 12 01
- Engberg, Martin, "Göteborgskravallerna" i *Ord & Bild* 2006 häfte 1/2 s 132-133
- Gassilewski, Jörgen, *Göteborgshändelserna är en roman som är skriven av Jörgen Gassilewski och utgiven av Albert Bonniers Förlag* (Stockholm, 2006)
- Götselius, Thomas, "Göteborg – attac och adjö" i *Dagens Nyheter* 2006 04 07
- Hernadi, Alexandra, "Efter kravallerna" i *Dagens Nyheter* 2006 04 05
- Jansson, Bo G, *Episkt Dubbelspel* (Uppsala, 2006)
- Jeswani, Sara, "Att skildra ett kaos" i *Arbetaren* 2006 häfte 30 s 12-13
- Kluge, Alexander, *Slaget* (Stockholm, 1968)
- Larsson, Petter, "Kravallerna i romanskrud" i *Helsingborgs Dagblad*, 2006 04 08
- Lundberg, Johan, "Skildringen tappar på upploppet" i *Svenska Dagbladet* 2006 04 07
- Lundgren, Maja, "Vilket ord väger tyngst:" i *Aftonbladet*, 2006 04 07
- Sandström, Daniel, "Slaget om demokratin" i *Sydsvenskan* 2006 04 07
- Seppänen Sterky, Manu, "En annan bild av det goda landet" i *Göteborgs-Posten* 2006 04 15
- Wijk, Erik, *Göteborgskravallerna och processerna* (Stockholm, 2002)
- Wirtén, Per, "Kravallen uppvärmd" i *Expressen* 2006 04 07